

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Michalska

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kapanowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 czerwca 2021 r. w Warszawie

sprawy M. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę (z warunków szczególnych)

na skutek odwołania M. D.

od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 11 lutego 2020 r. znak (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 508/20

UZASADNIENIE

M. D. w dniu 2 kwietnia 2020 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 11 lutego 2020 r. znak (...) wnosząc o jej zmianę poprzez uznanie, że praca którą wykonywał w okresie od 12 października 1977 r. do 26 listopada 1992 r. jest pracą w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu swojego stanowiska podniósł, że był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budowlano – (...) w wymiarze pełnego etatu od 12 października 1977 r. do 31 grudnia 1995 r. na stanowisku montażysty konstrukcji żelbetowych. Wskazał, że była to praca ciężka, trudna i niebezpieczna, gdyż odbywała się na zewnątrz w różnych warunkach atmosferycznych i na dużych wysokościach, w systemie trzymianowym i polegała na budowie od podstaw bloków z wielkiej płyty (odwołanie, k. 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Organ rentowy wskazał, że na podstawie przedłożonych dokumentów uznał za udowodniony ogólny staż pracy odwołującego w wymiarze 16 lat, 11 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, tj. okres od 1 września 1975 r. do 18 czerwca 1977 r. w Kombinacie Budowlanym oraz od 12 października 1977 r. do 26 listopada 1992 r. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlano – (...) z wyłączeniem okresu urlopu bezpłatnego od 27 listopada 1992 r. do 31 grudnia 1995 r. Ponadto odwołujący nie udokumentował żadnego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Do stażu pracy w szczególnych warunkach nie przyjęto okresu zatrudnienia od 12 października 1977 r. do 26 listopada 1992 r., ponieważ nie zostało przedłożone świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, a jedynie listy płac i angaże. Wobec nieudokumentowania piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach

oraz dwudziestopięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego organ rentowy odmówił prawa do wcześniejszej emerytury (odpowiedź na odwołanie, k. 7-8 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. D., ur. (...) ukończył (...) Szkołę Budowlaną dla Pracujących w zawodzie murarz (świadczenie ukończenia szkoły zawodowej z 18 czerwca 1977 r., k. 4 a.k.).

Odwołujący w okresie od 1 września 1975 r. do 18 czerwca 1977 r. był zatrudniony w Kombinacie Budowlanym w R. na stanowisku murarz uczeń (...) Szkoły Budowlanej (zaświadczenie o zatrudnieniu, k. 9 a.r.).

W okresie od 12 października 1977 r. do 31 grudnia 1995 r. M. D. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budowlano – (...), w wymiarze pełnego etatu na stanowisku montażysty. W okresie od 27 listopada 1992 r. do 31 grudnia 1995 r. przebywał na urlopie bezpłatnym (świadczenie pracy z dnia 3 stycznia 1996 r., k. 55 a/o).

Odwołującemu od dnia 12 października 1977 r. przyznano mu stawkę zaszeregowania wg. Gr. IV – 8,50 zł netto za godzinę pracy oraz wskazano, że jest niezdolny do pracy na wysokości jako młodociany. Od dnia 11 września 1978 r. przyznano mu stawkę zaszeregowania w wysokości 9,00 zł za godzinę. Od dnia 11 lutego 1980 r. przyznano mu stawkę zaszeregowania w wysokości 11,50 zł za godzinę. Z dniem 1 lipca 1982 r. przyznano mu wynagrodzenie miesięczne w wysokości kat. 13 – 6.500 zł. Z dniem 1 grudnia 1988 r. przyznano mu VII kategorię zaszeregowania tj. 185 zł za godzinę (pismo z dnia 12 października 1977 r., k. 46 a/o, pismo z dnia 11 września 1978 r., k. 21 a/o, pismo z dnia 30 czerwca 1982 r., k. 19 a/o, pismo z dnia 15 grudnia 1988 r., k. 13 a/o).

Do obowiązków M. D. należał montaż konstrukcji żelbetowych przy budowie od fundamentów bloków z wielkiej płyty do 22 piętra, montował gotowe elementy, ale także wykonywał betonowanie stropów, zakładał i montował okna, wykonywał szalunki i zbrojenia, izolował fundamenty i łączył ściany, doprowadzał centralne ogrzewanie z gotowych elementów ciepłowniczych w tym celu wykonywał podłoże i układał rury, a następnie je zalewał. Pracę wykonywał zmianowo w trudnych warunkach atmosferycznych i na wysokościach (zeznania M. D., k. 61 a.s., zeznania na piśmie świadka E. J., k. 30 i 35 a.s.).

M. D. w dniu 30 stycznia 2020 r. złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. o wcześniejszą emeryturę z warunków szczególnych. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z dnia 11 lutego 2020 r. znak (...), którą odmówił odwołującemu przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych. Organ rentowy uzasadniając dokonane rozstrzygnięcie wskazał, że odwołujący nie udokumentował okresów składkowych i nieskładkowych wynoszących co najmniej 25 lat oraz nie udokumentował co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy do ogólnego stażu pracy odwołującego zaliczył łącznie 16 lat, 11 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, tj. okres od 1 września 1975 r. do 18 czerwca 1977 r. oraz od 12 października 1977 r. do 26 listopada 1992 r., do stażu pracy nie został zaliczony okres urlopu bezpłatnego od 27 listopada 1992 r. do 31 grudnia 1995 r. Do okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze organ rentowy nie zaliczył zatrudnienia od 12 października 1977 r. do 26 listopada 1992 r., ponieważ nie zostało przedłożone świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionego przez pracodawcę, lub następcę prawnego z podanymi okresami pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu, rodzajem prac, wykazem, działem, pozycją i punktem zgodnie z załącznikiem do zarządzenia ministra, któremu podlegał zakład pracy. Organ rentowy zaznaczył, że dokumenty takie jak angaże, listy płac nie potwierdzają charakteru wykonywanej pracy i stanowiska wynikającego ściśle z rozporządzeniem właściwego ministra, a więc nie jest możliwe stwierdzenie czy i w jakim okresie i na jakich stanowiska praca w warunkach szczególnych była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (decyzja ZUS z dnia 11 lutego 2020 r., k. 10 a.r.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, aktach osobowych M. D., w tym w aktach rentowych oraz zeznań świadka E. J. i zeznaniach odwołującego M. D..

Dowody w zakresie, w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, są wiarygodne. Sąd za bezsporny uznał materiał dowodowy związany ze świadczeniem pracy przez ubezpieczonego w spornym okresie oraz ogólny staż pracy. Sąd jednocześnie dał wiarę zeznaniom świadka E. J. i odwołującego M. D. w zakresie jakim zeznali oni na okoliczności związane z charakterystyką pracy wykonywaną przez odwołującego w spornym okresie czasu. Na podstawie treści ich zeznań Sąd ustalił zakres czynności, które wykonywał odwołujący w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku montażysty konstrukcji żelbetowych. Wymaga podkreślenia, że ich twierdzenia wzajemnie uzupełniały się i korelowały ze sobą, a zatem stanowiły podstawę dokonanych ustaleń faktycznych.

Zdaniem Sądu zgromadzony materiał dowodowy był wystarczający do wydania orzeczenia.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 11 lutego 2020 r. znak (...), jako niezasadne, podlega oddaleniu.

W rozpatrywanej sprawie należało rozważyć, czy odwołujący legitymuje się co najmniej 25-letnim ogólnym stażem pracy i najmniej 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony żądał zaliczenia do 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w okresie od 12 października 1977 r. do 31 grudnia 1995 r. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlano – (...). Sąd miał na uwadze, że zgodnie z treścią zaskarżonej decyzji sporne pozostawało także spełnienie przez odwołującego pozostałych przesłanek, od których uzależnione jest uzyskanie prawa do świadczenia, a mianowicie posiadanie 25-letniego ogólnego stażu pracy.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 291), zwanej dalej „ustawą”, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Warunkiem nabycia uprawnień emerytalnych jest spełnienie przesłanki posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 i przesłanki stażu pracy w szczególnych warunkach w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 1 stycznia 1999 r., nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze o których mowa w powołanym art. 184 ustawy nie podlega wykładni rozszerzającej. Prace te ściśle i jasno zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) zwanego dalej „rozporządzeniem”. Jednakże nabycie uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze podlega dalszym ograniczeniom. Aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik ma obowiązek wykonywać ją stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, na danym stanowisku pracy w świetle § 2 ust. 1 rozporządzenia.

W myśl art. 32 ust. 2 ustawy, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, przy czym wiek emerytalny powyższej kategorii pracowników, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których pracownikom tym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Zgodnie z powyższym rozporządzeniem, aby mężczyzna mógł nabyć prawo do emerytury powinien:

- posiadać 25-letni okres zatrudnienia, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia);
- wykonywać pracę wymienioną w wykazie A (Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego), będącym załącznikiem do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego i osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 60 lat (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia);
- być zatrudniony przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia).

Należy w tym miejscu wskazać, że wykładnia przepisu § 2 rozporządzenia nie nasuwa żadnych wątpliwości. Wszystkie elementy niezbędne do uznania, że pracę można określić jako wykonywaną w warunkach szczególnych, znajdują się we wskazanym przepisie rozporządzenia. Zgodnie z przyjętą analizą tego przepisu praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 22 stycznia 2008 r., sygn. akt I UK 210/2007, 6 grudnia 2007 r., sygn. akt III UK 66/2007, 4 października 2007 r., sygn. akt I UK 111/2007, 19 września 2007 r., sygn. akt III UK 38/2007 oraz 14 września 2007 r., sygn. akt III UK 27/2007).

Zgodnie zaś z treścią przepisu art. 32 ust. 1 cyt. ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Wiek emerytalny, o którym mowa we wskazanym przepisie, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Przy czym, zgodnie z § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W rozpoznawanej sprawie sporu nie budziło, że wnioskodawca ukończył 60 lat. Sporny w sprawie pozostawał natomiast ogólny staż pracy wnioskodawcy, a nadto – staż jego pracy w warunkach szczególnych.

Z przeprowadzonych w rozpoznawanej sprawie dowodów wynika, że odwołujący posiada ogólny staż pracy łącznie 16 lat, 11 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, tj. okres od 1 września 1975 r. do 18 czerwca 1977 r. oraz od 12 października 1977 r. do 26 listopada 1992 r. Odwołujący w toku sprawy nie przedłożył żadnych dokumentów mogących potwierdzać dodatkowe okresy zatrudnienia.

Sąd zważył, że wobec nie spełnienia przez odwołującego przesłanki wymaganego okresu zatrudnienia 25 lat, bezprzedmiotowe są rozważania w przedmiocie zasadności nie zaliczenia przez organ rentowy okresu zatrudnienia odwołującego w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze od 12 października 1977 r. do 26 listopada 1992 r. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlano – (...) na stanowisku montażysty. Brak spełnienia jednej przesłanki zwalnia sąd od rozpatrywania pozostałych warunków przysługiwania prawa do świadczenia. Wynika to z tego, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd orzeka o prawie do konkretnego świadczenia (w tym wypadku o prawie do emerytury pomostowej), a nie o poszczególnych przesłankach jego przysługiwania. To oznacza, że sąd oddala odwołanie w przypadku niespełnienia chociażby jednego warunku koniecznego do przyznania świadczenia i nie bada, czy inne warunki zostały spełnione.

W uzupełnieniu należy dodać, że postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń ma charakter rozpoznawczy i kontrolny. Pierwsza właściwość skupia uwagę na samodzielnej ocenie przesłanek warunkujących prawo do świadczenia, druga koncentruje się na ocenie zasadności rozstrzygnięcia dokonanego przez organ rentowy. Ustalenie przez Sąd, że ubezpieczony nie spełnia jednego z kumulatywnych warunków uzasadniających przyznanie emerytury, zwalnia go od badania pozostałych. W tym wypadku funkcja kontrolna postępowania ma charakter dominujący, co oznacza, że Sąd nie ma obowiązku realizować powinności rozpoznawczych, gdyż te w ostatecznym rozrachunku nie doprowadzą i tak do przyznania ubezpieczonemu świadczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014r., sygn. akt I UK 7/14; LEX nr 1511381).

Mając na uwadze powyższe Sąd ocenił, że ubezpieczony nie spełnił przesłanki pozytywnej, by uzyskać prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a mianowicie nie udowodnił ogólnego stażu pracy wynoszącego co najmniej 25 lat.

Regułą postępowania cywilnego jest okoliczność, iż ciężar udowodnienia faktu (w tym przypadku wady decyzji ZUS co do wyliczenia wysokości emerytury) - zgodnie z art. 6 k.c. - spoczywał na wnioskodawczyni - jako osobie wywodzącej z tego faktu skutki prawne. Wspomniany wyżej art. 6 k.c. wyraża dwie ogólne reguły: pierwszą - generalnie wymagającą udowodnienia powołanego przez stronę faktu, powodującego powstanie określonych skutków prawnych, oraz drugą regułę, która sytuuje ciężar dowodu danego faktu po stronie osoby, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Pierwsza „zasada obowiązku udowodnienia powoływanego faktu” jest w istocie nieunikniona ze względów racjonalnych, ponieważ odmienna regulacja powodowałaby powstanie niedopuszczalnej łatwości wywodzenia skutków prawnych z prostego powołania się na fakt bez potrzeby jego udowodnienia. Natomiast druga stanowi „ogólną zasadę rozkładu ciężaru dowodu”, od której wyjątki wskazywać mogą niektóre przepisy szczególne. Z pierwszej reguły, wyrażonej w art. 6 k.c., wynika, że samo przyznanie faktu przez drugą stronę ewentualnego sporu nie może stanowić wystarczającego dowodu istnienia danego faktu, który musi być zawsze ponadto potwierdzony całokształtem materiału dowodowego lub innymi poznanymi już okolicznościami. Wyrazem tego jest regulacja art. 229 k.p.c. wymagającego, aby przyznanie faktu przez drugą stronę nie budziło wątpliwości, co wymaga właśnie uwzględnienia innych okoliczności. Druga, wskazana w art. 6 k.c. „ogólna zasada rozkładu ciężaru dowodu”, jest regułą w znaczeniu materialnym, wskazującą, kto poniesie skutki nieudowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, natomiast przepis art. 232 k.p.c. wskazuje, kto ponosi ciężar dowodu w znaczeniu formalnym: „kto powinien przedstawiać dowody” (wyrok Sądu Najwyższego z 17 lutego 2006 roku, V CSK 129/05, Lex nr 200947; oraz wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2010 roku, II PK 260/09, OSNP 201 1, nr 17-18, poz. 226).

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż przepis art. 6 k.c. wskazuje tylko podmiot zobowiązany do udowodnienia faktu, natomiast ocena, czy wywiązał się on w istocie z tego obowiązku, "nie należy już do materii objętej dyspozycją art. 6 k.c., a stanowi aspekt mieszczący się już w domenie przepisów procesowych" (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005 roku, I CK 178/05, 1.ex nr (...)). Ponadto w związku z późn. zm. Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonymi Ustawą z dnia 1 marca 1996 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 189), polegającymi między innymi na skreśleniu art. 3 § 2, zmianie treści art. 316 § 1, art. 6 i art. 232 k.p.c., także w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada kontradyktoryjności, zgodnie z którą strony są zobowiązane do wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, stając się dysponentem postępowania, a Sąd orzekający jest uwolniony od odpowiedzialności za rezultat postępowania dowodowego.

Zgodnie z wyżej wspomnianą zasadą kontradyktoryjności ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Rozkład ciężaru dowodu ma istotne znaczenie w toku całego postępowania, a nie tylko w fazie wyrokowania; nie jest on uzależniony od pozycji, jaką strona zajmuje w procesie cywilnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1969 roku, II PR 313/69, OSNC 1970, Nr 9, poz. 147.). W ocenie Sądu odwołujący nie sprostał obowiązkowi określonymu w art. 6 k.c. oraz 232 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.